

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету/навчально-наукового інституту)
Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва
(назва кафедри, що забезпечує викладання)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
_____ Євгенія НОВАК
“*28*” *Січня* 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Рисунок
(назва навчальної дисципліни)
_____ обов'язкова _____

Освітньо-професійна

програма Декоративне мистецтво та ремесла

Спеціальність ВЗ Декоративне мистецтво та ремесла

Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

Мова навчання _____ українська _____

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Декоративне мистецтво та ремесла»

Розробник (ки):

Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри ДПОМ, член національної спілки майстрів народного мистецтва України

Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри ДПОМ, член національної спілки майстрів народного мистецтва України

Погоджено з гарантом ОП **Мирослава ЖАВОРОНКОВА**

Затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол No 2 від «22» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Мирослава ЖАВОРОНКОВА**

Схвалено методичною радою факультету АБДПМ

Протокол No 1 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Оксана ГАЛУНКА**

Мета освітнього компоненту: “Рисунок” є основою образотворчого мистецтва де базується на ґрунтовному вивченні засобів та прийомів зображення навколишнього світу. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми. Вона допомагає студентам у майбутньому вирішувати будь-які завдання, пов’язані з творчим процесом.

Завдання вивчення освітнього компоненту:

Завдання освітнього компоненту “Рисунок” є освіта в галузі образотворчого мистецтва базується на ґрунтовному вивченні засобів та прийомів зображення навколишнього світу. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми. Вона допомагає студентам у майбутньому вирішувати будь-які завдання, пов’язані з творчим процесом.

Пререквізити. Засвоєння навчальної дисципліни «Рисунок» передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок з таких дисциплін як «Пластична анатомія», «Рисунок, перспектива та пластична анатомія». Ефективність засвоєння навчальної дисципліни підвищують навчальні дисципліни «Академічний живопис», «Основи реставрації та копіювання творів мистецтва», «Історія сучасного мистецтва», «Композиція».

Постреквізити. Вивчення навчальної дисципліни «Академічний рисунок» є базою для набуття передбачених ОП компетентностей і результатів навчання, а також необхідні для відтворення здобувачем освіти проєктної частини кваліфікаційної роботи й ефективного проходження етнографічних практик.

У результаті вивчення освітнього компоненту студент повинен

Результати навчання:

знати: компонувати рисунок, тобто найкращим образом розташувати у форматі даного аркуша, студент, передусім, повинен навчитися визначати розмір майбутнього зображення. Для цього рекомендується:

- * дотримуватися розміру менше натуральної величини моделі;
- * визначити загальний масштаб зображення;
- * знайти на аркуші краще розміщення рисунка;
- * застосовувати знання про оптичний і композиційний центри;

вміти: визначити лінійні і об’ємні розмірні відносини предметів. Для цього він має засвоїти основні правила лінійної і повітряної перспективи, свідомо розуміти суть пропорцій і розмірні відносини предметів.

Під час курсу формуються та розвиваються наступні компетентності, закладені в освітній програмі (ІК – інтегральна компетентність, ЗК – загальні компетентності, ФК – фахові компетентності):

ІК Здатність розв’язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що

передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК5. Здатність розробляти та керувати проектами.

ФК.1.Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.

ФК.2.Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

ФК4. Здатність проводити діагностику стану збереженості мистецьких об'єктів, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання у відповідності до вимог сучасної наукової реставрації.

ФК6. Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.

ФК9.Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого та/або декоративного мистецтва.

ФК11.Здатність до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації культурно-мистецьких феноменів і процесів.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.

ПРН3. Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах різної напрямку.

ПРН4. Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

ПРН5. Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого та/або декоративного мистецтва.

ПРН8. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціальнопсихологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН10. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

ПРН9.Володіти базовими методиками захисту інтелектуальної власності; застосовувати правила оформлення прав інтелектуальної власності.

ПРН14. Застосовувати методологію наукових досліджень у процесі

теоретичного і практичного аналізу; дотримуватися принципів академічної доброчесності; узагальнювати результати дослідження та впроваджувати їх у мистецьку практику; виявляти практичні та теоретичні особливості наукової гіпотези.

ПРН15. Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку.

Практичний зміст навчальної дисциплін (1 семестр)

Змістовий модуль 1. Натюрморт

Н.Е. 1.1. Рисунок натюрморту в інтер'єрі

Склад та вимоги до постановки: група предметів, об'єднаних певною тематикою, виразних за формою в обмеженому за простором інтер'єрі (біля вікна, кут кімнати).

Мета: передати цільність, матеріальність, просторове розташування предметів, відтворити стан освітлення середовища. Графічна інтерпретація форми.

Розмір: 60x80.

Матеріал: папір, олівець, м'які матеріали, довільна техніка .

Змістовий модуль 2. Фігура

Н.Е. 1.1. Оголена чоловіча модель. Образне рішення

Склад та вимоги до постановки: чоловіча модель у певному, характерному за пластикою складному положенні, відповідному до загального творчого задуму постановки.

Мета: творчо поєднавши способи бачення та технічні прийоми, образно вирішити оголену модель. Розвивати здатність до творчої самореалізації, удосконалювати навички практичної роботи з натури.

Розмір: до 100 см за більшою стороною.

Матеріал: папір тонований, м'які матеріали.

Практичний зміст навчальної дисциплін (2 семестр)

Змістовий модуль 1. Фігура

Н.Е.1.1. Замальовки фігури людини

Склад та вимоги до постановки: постановка повинна формуватися за змістом згідно обраної теми. Одягнені моделі в різних характерних позах та відповідному вбранні, можливе включення додаткових елементів.

Мета: за допомогою короточасних замальовок відтворити пропорції, формоутворення одягу, враховуючи форму тіла та характер відкритих форм тіла.

Розмір: від А3.

Матеріал: за вибором студента

Н.Е.1.2. Одягнена жіноча модель. Тематична постановка

Склад та вимоги до постановки: постановка повинна формуватися за змістом згідно обраної теми. Одягнена модель в характерній позі та відповідному вбранні, можливе включення додаткових елементів. Постановка повинна мати образний вираз та настрій.

Мета: відтворити пропорції, формоутворення одягу, враховуючи форму тіла та характер відкритих форм тіла. Створити образну композицію, підкреслити зміст композиції за рахунок трактування форми. Виконання підсумкового завдання.

Розмір: до 100 см за більшою стороною.

Матеріал: за вибором студента

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2024 2025	1, 2	4, 5	135	-	60	-	-	75	-	1 іспит, 2 залік
Заочна											

Структура змісту навчальної дисципліни 1 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми практичних занять	Змістовий модуль 1. Натюрморт												

Тема 4.Одягнена жіноча модель. Тематична постановка.			20								
Разом за ЗМ1			30			38					
Усього годин	68		30			38					

**Самостійна робота студента
(1 семестр)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міський пейзаж.	15
2	Замальовка оголеної моделі.	16
	Разом	37

**Самостійна робота
(2 семестр)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Портрет людини.	15
2	Одягнена модель. Образне рішення.	23
	Разом	38

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення освітнього компоненту

Попередній контроль здійснюється з діагностичною метою перед вивченням нового модуля чи теми, засвоєння якого має ґрунтуватись на раніше вивченому матеріалі або на початку навчального семестру для з'ясування рівня підготовки студентів з освітнього компонента, щоб намітити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Попередній контроль може проводитись у формі контрольного зрізу на залишкові знання з обов'язковим аналізом результатів в кожній академгрупі.

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

1. Як трактують визначення «Рисунок» ?
2. На які види можна поділити рисунки залежно від призначення?
3. Перерахуйте види візуального мистецтва?
4. Назвіть основні засоби створення рисунку?
5. Перерахуйте основні види графіки?
6. Назвіть жанр образотворчого мистецтва в творах якого зображують людину?
7. Як називають поєднання окремих елементів чи предметів в одне ціле?
8. Яка геометрична фігура лежить в основі великої форми носа?
9. Назвіть головну опорну точку при зображенні голови людини?
10. Яка геометрична форма лежить в основі схеми будови ока. Фас?
11. Назвіть найбільш динамічну частину обличчя?
12. Яка з частин голови людини відрізняється найбільшою різноманітністю форм?
13. Яка кількість кісток входить у склад мозкового відділу черепа людини?
14. На якому етапі академічний рисунок вважається завершеним?
15. Який із пальців кисті та стопи людини має дві фаланги?

Поточний контроль здійснюється у повсякденній навчальній роботі, він полягає у систематичному спостереженні викладача за навчальною діяльністю студентів на занятті і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

З освітнього компоненту «Рисунок» найоптимальнішою формою проведення поточного контролю є рубіжний перегляд практичних завдань, який проводиться після опрацювання кожного змістовного модуля. Перед студентами, які не засвоїли матеріалу модуля, не виконали практичного завдання чи отримали бали на початковому рівні, ставиться вимога обов'язкового його доопрацювання; для цього їм надається необхідна допомога і визначається термін повторного рубіжного перегляду.

Студент має право на перездачу змістовного модуля, щоб отримати більшу кількість балів.

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру або по завершенню вивчення навчальної дисципліни. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи. Підсумковий контроль проводиться у вигляді перегляду всіх практичних робіт, згідно з навчальним планом.

Оцінка, отримана студентом під час перегляду, є основною оцінкою, яка вказує на рівень підготовки студента.

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку (2 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
15	15	15	15							

Приклад для екзамену (1 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий перегляд (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
15	15		15	15									

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

F	2(незадовільно)	Повна відсутність елементарних практичних навичок. Робота не відповідає вимогам. Незадовільно з обов'язковим повторним курсом.
FХ	2(незадовільно)	На рівні розпізнання виконання окремих фрагментів зображення, результат роботи не відповідає вимогам. Незадовільно з можливістю повторного складання.
E	3(задовільно)	Низький рівень образотворчих умінь, примітивність зображення. Грубі порушення композиційного вирішення, відсутність об'єму форми, незавершеність роботи. Результат відповідає достатньому рівню якісних показників.
D	3(задовільно)	При досить невисокому рівні образотворчої грамоти робота приваблює особистим ставленням до виконання. Частково відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики. Допущені помилки в композиційному вирішенні, побудові та моделюванні форми, передачі об'єму. Результат роботи відповідає задовільному рівню якісних показників.
C	4(добре)	Роботі властиві добрий рівень теоретичних знань, відтворена значна кількість образотворчих властивостей постановки. Допущені незначні порушення в композиційному вирішенні та передачі форми в просторі. Результати роботи відповідають доброму рівню якісних показників.
B	4(добре)	Роботі властивий добрий рівень професійних вмінь і практичних навичок. Грамотне композиційне вирішення, відповідний рівень аналітичного відтворення форми. Завершеність та узагальненість надають роботі загальну естетичну привабливість. Результат відповідає рівню добре
A	5(відмінно)	Робота виконана відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики, на високому професійному рівні. Грамотне композиційне

		вирішення, побудова, вдало промодельована форма, передано матеріальність та об'єм, вдало зроблені акценти. Узагальнена та завершена робота. Присутній творчий підхід у виконанні. Художньо-образні якості в поєднанні з відповідним рівнем образотворчої грамоти відповідають відмінному результату якісних показників.
--	--	---

Методи навчання

Форми навчання – це проблемні й оглядові лекції, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, відеозаняття і відеоконференції засобами Google Meet, Zoom.

Методи: проблемний виклад матеріалу, виконання копій та замальовок з робіт відомих майстрів образотворчого мистецтва, консультації, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Підходи до навчання: проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно -орієнтований, міждисциплінарний підходи.

Реалізація навчального процесу здійснюється під час практичних, самостійної поза аудиторної роботи, консультацій з викладачем.

Для **формувань умінь та навичок** застосовуються такі **методи навчання:**

- вербальні/словесні (*пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж*);
- наочні (*спостереження, ілюстрація, демонстрація*);
- практичні (*проведення практики*);
- пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
- метод проблемного викладу матеріалу на практичних заняттях.

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Наприклад, студент пройшов 10-річний курс «Основи композиції: створення орнаментів» на платформі Coursera (<https://www.coursera.org/learn/design-fundamentals>) та отримав відповідний сертифікат. За цей студент може отримати **10 балів** з теми «Художні основи створення декоративних мотивів» (модуль 1).

Якщо студент пройшов 2-річний курс, наприклад, «Креативний підхід до традиційного розпису» на платформі **Prometheus**, і має сертифікат, він отримує **2 бали**, тригодинний – 3 бали тощо.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 12 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Рекомендована література

Основна:

1. Жаворонков П.В. Рисунок. Методи зображення на площині: методичний посібник. Вишніця: Черемош, 2014
2. Джахірул Амін Анатомія для художників. Наочний посібник із зображенням людського тіла.- ArtHuss, 2022
3. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К., «Вища школа», 2002.
4. Михайленко В.Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): навчальний посібник/ В.Є. Михайленко - Київ : Каравела, 2015.
5. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навчальний посібник/ Т.М. Клименюк - Львів : Львівська Політехніка, 2012.
6. Сидоренко П.І., Бондаренко Г.О., Куц С.О. Анатомія та фізіологія людини: підручник. Київ: Кондор, 2015

Додаткова:

1. Антонович Є.А., Васишин Я.В., Шпильчак В.А. Креслення: Навч. посібник / За ред. проф. Є.А. Антоновича – Львів: Світ, 2006 – 512с., іл.
2. Костенко Т.В. Основи композиції та тривимірного формоутворення. Харків, 2003.
3. Печенюк Таміла. Кольорознавство./Т.Печенюк – К.: ГраніТ, 2009. – 190 с.
4. Поліщук А.А. Теорія та практика графіки: навчальний посібник. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015.
5. Рєзніченко М.І. Твердохлібова Художня графіка.- Навчальна книга – Богдан 2011

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О.

Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/

3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.w>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

«Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/media/xel1ulcg/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

«Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія

Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>